

Регіональне управління і місцеве самоврядування

УДК 351.88

Грицак Любомир Богданович

*аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету*

Грицак Любомир Богданович

*аспирант кафедры государственного управления и местного самоуправления
Херсонского национального технического университета*

Hrytsak Liubomyr

*Postgraduate Student of the Department of
Public Administration and Local Government
Kherson National Technical University
ORCID: 0000-0002-3160-3491*

Дурман Микола Олександрович

*доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування,
заслужений працівник освіти України
Херсонський національний технічний університет*

Дурман Николай Александрович

*доктор наук по государственному управлению профессор,
профессор кафедры государственного управления и местного самоуправления,
заслуженный работник образования Украины
Херсонский национальный технический университет*

Durman Mykola

*Doctor of Science in Public Administration, Professor,
Professor of the Department of Public Administration and Local Government,
Honored Worker of Education of Ukraine
Kherson National Technical University
ORCID: 0000-0002-3775-205X*

**МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ
МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ В СИСТЕМЕ ПУБЛИЧНОГО
УПРАВЛЕНИЯ
LOCAL SELF-GOVERNMENT IN THE SYSTEM OF PUBLIC
ADMINISTRATION**

***Анотація.** Стаття присвячена питанням діяльності місцевого самоврядування в системі публічного управління, тому що місцеве самоврядування є одним з ключових елементів вітчизняної системи публічного управління і своєю чергою має власні матеріальні, фінансові і людські ресурси, власну інфраструктуру.*

Досліджено, що Україна має великий історичний досвід функціонування місцевого самоврядування на різних моделях, кожна з яких була розповсюджена в певний історичний проміжок часу або на певній території нашої держави.

Визначено, що українська держава вже неодноразово робила спроби здійснити не тільки реформування своєї системи публічного управління, але й реформування моделі всіх суспільно-політичних та соціально-економічних процесів. Прикладом такої моделі може бути сучасна європейська модель публічного управління державою «Good Governance» («належного демократичного врядування»).

Описано, що місцева публічна влада в Україні продовжує перебувати у стані постійного пошуку та впровадження сучасних інноваційних підходів до діяльності органів місцевого самоврядування України. Подолання проблем старих та неефективних моделей та методів управління, які не відповідають вимогам сучасних спільнот, можливе лише шляхом розробки якісного та ефективного забезпечення процесу місцевого самоврядування в контексті сучасних реалій

Представлено унормовані визначення терміна «місцеве самоврядування» в різних Законах України і виявлено більш привабливе тлумачення цього терміна в контексті цієї статті. Запропоновано так звану «громадівську» модель місцевого самоврядування, яка на перший план висуває не управлінські процеси, а потреби громади та мешканців, а також дає можливість їм впливати на рішення органів місцевого самоврядування.

Враховано, що місцеве самоврядування як компонент в системі публічної влади вимагає детального аналізу з метою дальшого синтезу дієвої структури та відповідного їй набору державноуправлінських функцій та повноважень з урахуванням історичного та зарубіжного досвіду, постійного пошуку та розвитку нових і прогресивних інноваційних форм та інструментів діяльності.

Ключові слова: *місцеве самоврядування, публічне управління, Good Governance, громадівська модель, децентралізація.*

Анотація. *Стаття посвящена вопросам деятельности местного самоуправления в системе публичного управления, потому что местное самоуправление является одним из ключевых элементов отечественной системы публичного управления и в свою очередь имеет собственные материальные, финансовые и человеческие ресурсы, собственную инфраструктуру.*

Исследовано, что у Украины есть большой исторический опыт функционирования местного самоуправления на разных моделях, каждая из которых была распространена в определенный исторический промежуток времени или на определенной территории нашего государства.

Определено, что украинское государство уже неоднократно пыталось осуществить не только реформирование своей системы публичного управления, но и реформирование всех общественно-политических и социально-экономических процессов. Примером такой

модели может служить современная европейская модель публичного управления государством «Good Governance» («надлежащего демократического управления»).

Описано, что местная публичная власть в Украине продолжает находиться в постоянном поиске и внедрении современных инновационных подходов к деятельности органов местного самоуправления Украины. Устранение проблем старых и неэффективных моделей и методов управления, не отвечающих требованиям современных сообществ, возможно только путем разработки качественного и эффективного обеспечения процесса местного самоуправления в контексте современных реалий.

Представлены нормированные определения термина «местное самоуправление» в разных Законах Украины и выявлено более привлекательное толкование этого термина в контексте этой статьи. Предложено создать так называемую «общественную» модель местного самоуправления, которая на первый план выдвигает не управленческие процессы, а потребности общества и жителей, а также позволит им влиять на решения органов местного самоуправления.

Учтено, что местное самоуправление как компонент в системе публичной власти требует детального анализа с целью дальнейшего синтеза действенной структуры и соответствующего набора государственно-управленческих функций и полномочий с учетом исторического и зарубежного опыта, постоянного поиска и развития новых и прогрессивных инновационных форм и инструментов деятельности.

Ключевые слова: местное самоуправление, публичное управление, Good Governance, общественная модель, децентрализация.

Summary. *The article is devoted to the issues of local self-government in the system of public administration, because local self-government is one of the key elements of the domestic system of public administration and in turn has its own material, financial and human resources, its own infrastructure.*

It has been studied that Ukraine has extensive historical experience in the functioning of local self-government on different models, each of which was spread over a certain historical period or in a certain territory of our state.

It is determined that the Ukrainian state has repeatedly tried not only to reform its public administration system, but also to reform all socio-political and socio-economic processes. An example of such a model is the modern European model of public governance "Good Governance".

It is described that local public authorities in Ukraine continue to be in a state of constant search and implementation of modern innovative approaches to the activities of local governments of Ukraine. Overcoming the problems of old and inefficient management models and methods that do not meet the requirements of modern communities is possible only by developing high-quality and effective support of local government in the context of modern realities.

The standardized definitions of the term "local self-government" in various Laws of Ukraine are presented and a more attractive interpretation of this term in the context of this article is revealed. It is proposed to create a so-called "community" model of local self-government, which will highlight not the management processes, but the needs of the community and residents, as well as enable them to influence the decisions of local governments.

It is taken into account that local self-government as a component in the system of public power requires detailed analysis in order to further synthesize the effective structure and the corresponding set of public administration functions and powers, taking into account historical and foreign experience, constant search and development.

Key words: *local self-government, public administration, Good Governance, community model, decentralization.*

Постановка проблеми. Місцеве самоврядування є одним з ключових елементів вітчизняної системи публічного управління. Воно є тим «кістяком», на якому базується життєдіяльність кожного громадянина, адже будь-хто з нас живе в тій чи іншій громаді. Місцеве самоврядування має власні матеріальні, фінансові і людські ресурси, власну інфраструктуру, а, отже, може сприяти досягненню проривних ідей в розбудові нашої держави. Місцеве самоврядування створює сприятливе середовище, де окремі сегменти повинні бути ефективно взаємопов'язаними для досягнення поставлених цілей.

Українська держава вже неодноразово робила спроби здійснити не тільки реформування своєї системи публічного управління, але й реформування всіх суспільно-політичних та соціально-економічних процесів, однак ці спроби, своєю більшістю, були невдалими. Саме тому вважаємо, що у вітчизняну державно-управлінську практику слід запроваджувати нові принципи управління, фактично проводячи системне реформування процесів місцевого самоврядування. Це можуть бути, наприклад, принципи, що декларуються в сучасній європейській моделі публічного управління державою «Good Governance» («належного демократичного врядування»).

Зрозуміло, що таке реформування системи місцевого самоврядування викличе супротив різних суб'єктів процесу реформування. Цей супротив прослідковується як з боку органів державної влади, так і їх територіальних підрозділів – оскільки у них відбирають важелі впливу на суспільство, бізнес та громади, у тому числі зменшуючи корупційну складову. У той же час спостерігається супротив і з боку органів місцевого самоврядування, проте причини цього спротиву інші – насамперед, острах перед новим

обсягом владних повноважень, що покладаються на органи місцевого самоврядування та їх посадових осіб [1].

Саме тому місцева публічна влада в Україні продовжує перебувати у стані постійного пошуку, спричиненого здійсненням протягом тривалого часу на державному рівні цілеспрямованої політики приниження ролі інститутів місцевої демократії, насаджування механізмів централізації і постійного адміністрування. У результаті переважна частина жителів територіальних громад сіл, селищ і багатьох міст так і не змогла відчутти ефективності діяльності органів місцевої влади та отримати від них якісні послуги. Серед причин такого стану відсутність належної територіальної, матеріальної та фінансово-економічної основи для забезпечення повноцінного функціонування системи місцевої публічної влади та виконання наданих повноважень [2].

При цьому необхідність вирішення проблеми пошуку та впровадження сучасних інноваційних підходів до діяльності органів місцевого самоврядування України ні в кого не викликає сумнівів. Подолання проблем старих та неефективних моделей та методів управління, які не відповідають вимогам сучасних спільнот, можливе лише шляхом розробки якісного та ефективного теоретичного, методичного, організаційного та правового забезпечення процесу місцевого самоврядування в контексті сучасних реалій [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування та діяльності місцевого самоврядування в Україні висвітлювали в своїх працях такі науковці, як: М. Баймуратов, Р. Войтович, Н. Гончарук, А. Єрмолаєв, В. Кравченко, І. Лопушинський, В. Лупацій, М. Орзіх, С. Серьогін, Т. Смирнова, А. Ткачук та ін.

Мета дослідження. Метою нашого дослідження є визначення принципів формування і діяльності місцевого самоврядування в Україні та встановлення його місця у вітчизняній системі органів публічної влади.

Виклад основного матеріалу. Основою функціонування місцевого самоврядування є те, що центральна влада в будь-якій країні не може управляти всіма територіями та громадами, оскільки для цього не вистачає, в більшості випадків, людських ресурсів в органах влади, а також є певний дисбаланс у розумінні потреб територій та громад та можливістю їх задоволення. Тому більш-менш великі країни поділяються на певні адміністративно-територіальні одиниці різних рівнів (кантони, області, землі, штати, воєводства, графства, улуси, райони, повіти, округи, гміни, міста, муніципалітети, громади тощо), в яких більшість функцій нормотворчого характеру несуть виборні представницькі органи, а функції виконавчої влади представляють відповідні організаційні структури.

Попри певні відмінності у формуванні нормотворчих та виконавчих органів, їх функціонування створює систему місцевого самоврядування, а разом з органами центральної виконавчої влади та їх територіальними підрозділами на місцях утворюють систему органів публічної влади. Особливості функціонування органів місцевого самоврядування та здійснення (реалізація) їх повноважень та обов'язків пов'язано з конкретними історичними передумовами виникнення і розвитку місцевого самоврядування на тих чи інших територіях, а також тими повноваженнями, які передані від органів державної влади органам місцевого самоврядування (тобто, відносинами між структурами) в межах кожної конкретної країни.

Є такі особливості й в Україні, що, знову ж таки, обумовлено історичними передумовами виникнення нашої державності та розвитком цієї державності в історичній ретроспективі (перші зачатки місцевого самоврядування прослідковуються від вічевих зборів, що збиралися на території проживання слов'янських племен ще до утворення держави та формування централізованої влади). При цьому в перших моделях місцевого самоврядування (сусідської общини та її представницького органу – віче), ще не було виборних повноважень і делегатів (депутатів),

тобто, кожен мешканець (громадянин) того чи іншого муніципального утворення (сільського, міського чи регіонального) мав один голос і міг своїм голосуванням вплинути на ухвалення відповідного рішення для вирішення певної проблеми.

Тому в Україні ми маємо великий історичний досвід функціонування місцевого самоврядування на різних моделях, кожна з яких була розповсюджена в певний історичний проміжок часу або на певній території нашої держави, мала свої переваги та недоліки, і залишила своє відбиття в сучасній українській системі публічної влади.

Проте процеси реформування місцевого самоврядування після проголошення Незалежності України мали, крім позитивного впливу на державотворення та розвиток суспільства, ще й негативний вплив на ці ж моменти через їх половинчастість та непередуманість. Так, різного роду концепції реформування публічної влади в Україні призвели до ще більшої дестабілізації їх роботи. Непередумані та часом половинчасті муніципальні реформи, якими наповнилася діяльність держави у цьому напрямі, надали для історії негативний приклад того, до чого призводять побажання і наміри, не підкріплені виразним розумінням завдань і браком системного підходу для досягнення поставлених цілей.

Однією з основних причин конфлікту під час функціонування місцевого самоврядування є правові колізії у визначенні власне терміна «місцеве самоврядування», що виникли раніше, ніж було проголошено Незалежність України. З часу ухвалення першого в Україні (тоді ще радянської) Закону Української РСР «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування», яким закладалися основи організації місцевого самоврядування, пройшло вже більше тридцяти років. Хоча він і втратив чинність, проте і в Конституції України, а також в декількох редакціях базового Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» та в ратифікованій Україною 1997 р. Європейській хартії місцевого

самоврядування даються різні визначення. Нижче в таблиці 1 подано визначення терміна «місцеве самоврядування» в різних Законах України.

Як бачимо, в кожному з цих нормативно-правових документів термін «місцеве самоврядування» описується схоже, проте кожне визначення чимось відрізняється від інших. Так, різняться суб'єкти цього права – від населення (об'єднаного територіально тим чи іншим чином) до просто органів місцевого самоврядування. Або відрізняються власне визначення що це є: «право», «право та реальна здатність» чи «право та спроможність». Так, на відміну від вітчизняного законодавства, Європейська хартія місцевого самоврядування констатує, що «місцеве самоврядування означає право та спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання й управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення» [там же].

Тобто, місцеве самоврядування в Україні обмежене вирішенням питань лише місцевого значення, тоді як Європейська хартія передбачає, що місцеве самоврядування опікується суттєвою часткою публічних справ, тобто питаннями безпосереднього забезпечення загальних суспільних потреб та задоволення публічних інтересів соціальної спільноти в різних сферах життєдіяльності [8].

Таблиця 1

Визначення терміна «місцеве самоврядування» в різних Законах України

№ з/п	Законодавчий акт	Визначення терміна «місцеве самоврядування»
1.	Закон Української РСР «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування» (стаття 1) [4]	Місцеве самоврядування в Україні – це територіальна самоорганізація громадян для самостійного вирішення безпосередньо або через органи, які вони обирають, усіх питань місцевого життя в межах Конституції України, законів України та власної фінансово-економічної бази.
2.	Конституція України (стаття 140) [5]	Місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання

		місцевого значення в межах Конституції і законів України».
3.	Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (стаття 2) [6]	Місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.
4.	Європейська хартія місцевого самоврядування (стаття 3) [7]	Місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення.

Виходячи з практики нашого спілкування з територіальними громадами, їх мешканцями та депутатами місцевих рад, представниками та посадовими особами органів місцевого самоврядування, ми все ж таки схилиємося до визначення, даного в Європейській Хартії, оскільки саме воно вказує не тільки на право, але й на спроможність реалізації ефективного місцевого самоврядування саме з точки зору публічності влади. Саме тому наявність таких правових колізій слід виключити із вітчизняного законодавства, привівши всі ці визначення до одного, яке буде враховуватися в нормотворчій та нормативно-застосовній практиці. Оскільки міжнародне законодавство, відповідних чином ратифіковане в законодавство України, має більшу силу, то пропонуємо залишити визначення, дане в Європейській хартії.

Право громадян (мешканців територіальних громад) брати участь безпосередньо, а також через органи держави і органи місцевого самоврядування в управлінні державними справами гарантується статтями 5 та 38 Конституції України. Саме в Конституції України закріплено таку систему публічної влади на місцях, що розділяється на місцеві органи державної виконавчої влади (місцеві державні адміністрації та

територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади), та органи місцевого самоврядування. Отже, публічна влада (влада народу) на місцях представлена державною владою та недержавною місцевою владою (місцевим самоврядуванням, владою територіальної громади) і характеризуються такими ознаками: її джерелом є народ України; виражає загальні, публічні інтереси, а не приватні, особисті інтереси; носить всеохоплюючий характер – функціонує в усіх сферах суспільних відносин; забезпечується наявним апаратом примусу. Ці ознаки притаманні в цілому публічній владі, але по-різному проявляються щодо її складових – державної влади та місцевого самоврядування [9].

Ми ж пропонуємо створити так звану «громадівську» модель місцевого самоврядування, яка на перший план висуне не управлінські процеси, а потреби громади та мешканців, а також дасть можливість їм впливати на рішення органів місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування дозволяє значно покращити взаємовідносини між владними інституціями на місцях і мешканцями відповідних адміністративно-територіальних одиниць, реально враховуючи інтереси територіальних громади. При цьому слід зберігати і вибудовувати баланс між державними та місцевими (регіональними) цілями (потребами) з врахуванням доступних місцевих ресурсів різних типів (людських, промислових, фінансових, тощо). Держава ж, своєю чергою, повинна передбачити механізми цього балансування, щоб попередити можливий «відскок» до посилення централізаційних процесів та забезпечити якісну реалізацію соціальної функції держави як однієї з основних. Це повинно забезпечуватися за принципом субсидіарності, коли держава гарантує своїм громадянам отримання соціальних та адміністративних послуг належної якості, а місце їх отримання визначається саме наявністю відповідного нормативно-правового забезпечення та фінансових ресурсів.

Саме тому зі сфери повноважень місцевих органів виконавчої влади слід вилучити та передати до місцевого самоврядування повноваження, які можуть бути ефективно реалізовані на рівні територіальної громади (насамперед, це місцеві інтереси, пов'язані із соціально-економічним розвитком, суспільним та громадським життям на певній території). Це буде сприяти зміцненню ролі місцевого самоврядування в державноуправлінській практиці, підвищить рівень демократії на місцях. та поєднає інтереси і права людини та інтереси регіонів і держави в цілому.

Термін «самоврядування» вживається як родове поняття і включає в себе розуміння будь-яких форм самоорганізації суспільства, а також включає форми організації соціальних спільнот, з яких складається соціум як цілісна соціальна система найвищого порядку [10]. Водночас, як зазначає науковець В. Костицький, місцевому самоврядуванню як окремій гілці представницької влади властивий певний дуалізм. Так, з одного боку, за юридичним змістом місцеве самоврядування є формою здійснення управління справами територіальної громади. Можемо сказати, що місцеве самоврядування – це певна форма публічної влади, здійснюваної територіальною громадою як безпосередньо, так і через спеціально створювані органи місцевого самоврядування (місцеві ради), та посадових осіб – сільських, селищних та міських голів. З іншого боку, місцеве самоврядування, не будучи елементом державної влади, виконує певні функції державної влади. Така функція виконання державно-владних повноважень місцевого самоврядування впливає із положень Конституції України та відповідних законів.

І ще одна проблема функціонування місцевого самоврядування – питання конфлікту загальнодержавних чи загальносуспільних та територіальних (самоврядних) інтересів. Передусім йдеться про те, що, закріплюючи за самоврядними органами значну частку владних повноважень, держава може вирішувати питання про соціальну

відповідальність місцевого самоврядування, договірних відносин між органами державної влади та місцевого самоврядування, гарантованої майнової і бюджетної самостійності, тобто виконання вимог статті 142 Конституції України щодо матеріальної і фінансової основи місцевого самоврядування. У реалізації згаданого завдання має допомогти виразне розмежування на конституційному рівні функцій державної виконавчої влади та місцевого самоврядування. Для цього необхідно розширити функції і повноваження місцевого самоврядування на районному та обласному рівнях. Така організація влади відповідає європейській практиці та забезпечує належний розподіл компетенції, впорядковує бюджетний процес [11].

Як зазначає знаний практик та науковець В. Венцель, сучасна модель існування суспільства повинна передбачати елементи високого рівня самоорганізації та самоуправління на базі створення фінансово самодостатніх та інституційно спроможних громад, функціонування яких забезпечується за допомогою різних механізмів державного управління. Місцеве самоврядування – специфічна форма організації державної влади і управління на місцевому рівні, що базується на принципах представницької та прямої демократії щодо вирішення питань забезпечення життєдіяльності відповідної території. У процесі формування та реалізації управлінських рішень держава безпосередньо взаємодіє з місцевим самоврядуванням і забезпечує виконання значної частини своїх функцій через органи місцевого самоврядування [12].

Тому держава, як головна політична інституція, за допомогою монопольних владних повноважень здійснює розгортання демократії і безпосередньо впливає на місцеве самоврядування у здійсненні децентралізації важливо не допустити надмірної автономізації регіонів і посилення їхньої соціально-економічної диференціації. Формування регіональної політики повинне ґрунтуватися на засадах консолідації

державних та місцевих матеріальних і нематеріальних ресурсів з урахуванням економічних, історико-культурних, ментальних особливостей відповідних територій. Стратегічною метою децентралізації має стати створення громад, здатних виконувати основні соціальні функції, надавати населенню необхідні для життєдіяльності сервісні послуги; формувати базову виробничу та соціальну інфраструктуру [13].

Одним із таких механізмів є єдина стратегія розвитку конкурентного місцевого середовища та стимулювання зростання. Так, слід розглядати взаємозв'язок стратегії місцевого розвитку і бачення набору регуляторних впливів, що складають собою набір заходів з виконання планів реалізації стратегій, що враховують наддержавні (наднаціональні, транскордонні), державні (національні), регіональні (обласні, міжобласні) та місцеві напрямки розвитку. Необхідно також визначити зв'язки цілей стратегії економічної політики і цілей місцевого економічного розвитку, а також можливі механізми та інструменти реалізації для досягнення цілей місцевого економічного розвитку. До найбільш важливих цілей можна віднести: створення якісних робочих місць для місцевого населення, забезпечення економічної стабільності в конкретній місцевості, залучення інвестицій, створення диверсифікованої економічної бази. Також цілями можуть бути: розвиток території як фізичного середовища (інфраструктура); розвиток економіки (малого, середнього, великого бізнесу або самозайнятого населення); розвиток соціальної сфери та людського капіталу (людських ресурсів, освіти, культури, медицини, спорту тощо); розвиток сфер господарювання або місцевих громадських ініціатив, що мають місце на конкретній території і можуть слугувати точками зростання. Концепція ресурсного забезпечення та економічного потенціалу території (як усвідомлене, обґрунтоване, послідовне і результативне реформування системи управління розвитком адміністративно-територіальної одиниці) повинна включати зміну пріоритетів управління

(спочатку формулювання цілей і завдань розвитку, потім визначення економічної політики, спрямованої на досягнення цих цілей) та перехід від безсистемного планування до стратегічного планування з урахуванням короткострокового планування [14].

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що для постійного розвитку системи місцевого самоврядування необхідно створювати, запроваджувати та розвивати стійкі типи інноваційних підходів до вирішення проблем у сфері місцевого самоврядування. При цьому вирішення цих проблем буде не «назавжди», адже ситуація швидко змінюється і на неї впливає багато зовнішніх та внутрішніх чинників. Наприклад, у раніше проведених дослідженнях дуже мало уваги приділялося можливості воєнної агресії Російської Федерації проти України та проблем, що будуть виникати при цьому. А, тим більше, яким чином реагувати на ці проблеми та знаходити їх вирішення. Тепер ми вже більше трьох місяців живемо в таких умовах і органи місцевого самоврядування та територіальні громади переживають не кращі часи свого існування, навіть якщо вони не постраждали від повномасштабного вторгнення.

Саме тому, враховуючи сучасний суспільно-політичний та соціально-економічний стан української держави та суспільства, місцеве самоврядування як компонент в системі публічної влади вимагає детального аналізу з метою дальшого синтезу дієвої структури місцевого самоврядування та відповідного їй набору державноуправлінських функцій та повноважень. Така структура та відповідне нормативно-правове та бюджетно-фінансове забезпечення дасть можливість ухвалювати ефективні рішення. При цьому слід також урахувати накопичений історичний досвід функціонування місцевого самоврядування, культурні та ментальні традиції самоврядування в різних регіонах України.

Отже, для ефективного функціонування місцевого самоврядування необхідно продовжувати постійний моніторинг зарубіжного досвіду

передових країн, постійний пошук та розвиток нових і прогресивних інноваційних форм та інструментів діяльності, продовжувати запровадження реформи децентралізації. А, власне, саме ідея децентралізації є основою реформування системи місцевого самоврядування і є складовою демократизації нашого суспільства та його наближення до кращих європейських та світових практик.

Література

1. Лопушинський І.П. Передмова до монографії. Громадівська модель самоврядування в Україні: колективна монографія // Кол. авт., за заг. ред. проф. Ю.М. Бардачова, І.П. Лопушинського, Р.М. Плюща. Херсон, Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2019. 708 с. URL: <http://kntu.net.ua/ukr/content/download/59759/355435/file/Громадівська%20модель%20місцевого%20самоврядування%20в%20Україні.pdf>
2. Трачук П.А. Місцеве самоврядування у системі публічної влади України. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/13600/1/%D0%9C%D0%86%D0%A1%D0%A6%D0%95%D0%92%D0%95%20%D0%A1%D0%90%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%A0%D0%AF%D0%94%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF.pdf>
3. Diegtiar O., Kravchenko T., Oliinyk N., Durman M., Borovyk V. Introduction of Innovative Approaches in the Activities of Local Self-Government Bodies of Ukraine [Впровадження інноваційних підходів у діяльність органів місцевого самоврядування України]. Scientific Horizons. Journal homepage. 2021. 24(6). X-XX. URL: <https://sciencehorizon.com.ua>. doi: [https://10.48077/scihor.24\(6\).2021.x-xx](https://10.48077/scihor.24(6).2021.x-xx)
4. Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування: Закон Української РСР від 07.12.1990 № 533-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-12#Text>

5. Місцеве самоврядування: Стаття 140 Конституції України. Основний Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/conv#n4871>
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/conv#n45>
7. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15.07.1997 № 452/97-В. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452/97-%D0%B2%D1%80#Text>; URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
8. Куйбіда В. С., Білинська М. М., Петров О. М. Публічне управління: термінологічний словник: навч. посіб. Київ : НАДУ, 2018. 224 с. URL: http://e-pidruchniki.com/content/1643_Pyblichni_spravi.html
9. Сторожук І.П. Поняття та система місцевого управління. URL: http://old.univer.km.ua/statti/storozhuk_i.p._ponyattya_ta_systema_mistsevoho_upravlinnya.pdf
10. Борденюк В.І. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії. Київ: Парламентське вид-во, 2007. С. 517-518.
11. Костицький В. Місцеве самоврядування як окрема гілка публічної влади. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_1_2018-48-50.pdf
12. Венцель В. Європейська система місцевого самоврядування та український контекст. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14397>
13. Самойленко Л. Я. Демократичні принципи взаємодії органів державної влади і місцевого самоврядування. Публічне управління та митне адміністрування. 2015. № 2(13). С. 181–187.

14. Дурман М.О. Взаємозв'язок регіонального розвитку та стратегічного планування: принципи та механізми. *Věda a perspektivy*. Vydavatelské skupiny «Vědecké perspektivy». 2021. № 2(2). С. 38-50. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/325/327>; doi: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-2\(2\)-38-50](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-2(2)-38-50)

References

1. Lopushyns'kyi I.P. Peredmovna do monohrafiyi. Hromadivs'ka model' samovryaduvannya v Ukraini: kolektyvna monohrafiya // Kol. avt., za zah. red. prof. YU.M. Bardachova, I.P. Lopushyns'koho, R.M. Plyushcha. Kherson, Knyzhkove vydavnytstvo FOP Vyshemyrs'kyi V.S., 2019. 708 p. Available at: <http://kntu.net.ua/ukr/content/download/59759/355435/file/Hromadivs'ka%20model'%20mistsevoho%20samovryaduvannya%20v%20Ukrayini.pdf> (Accessed 10 June 2022)
2. Trachuk P.A. Mistseve samovryaduvannya u systemi publichnoyi vlady Ukrainy. Available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/13600/1/%D0%9C%D0%86%D0%A1%D0%A6%D0%95%D0%92%D0%95%20%D0%A1%D0%90%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%A0%D0%AF%D0%94%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF.pdf> (Accessed 10 June 2022)
3. Diegtiar O., Kravchenko T., Oliinyk N., Durman M., Borovyk V. Introduction of Innovative Approaches in the Activities of Local Self-Government Bodies of Ukraine [Vprovadzhennya innovatsiynykh pidkhodiv u diyal'nist' orhaniv mistsevoho samovryaduvannya Ukrainy]. *Scientific Horizons*. Journal homepage. 2021. Vip. 24(6). KH-KHKH. Available at: <https://sciencehorizon.com.ua>; doi: [https://10.48077/scihor.24\(6\).2021.kh-khkh](https://10.48077/scihor.24(6).2021.kh-khkh) (Accessed 10 June 2022)

4. Pro mistsevi Rady narodnykh deputativ ta mistseve i rehional'ne samovryaduvannya: Zakon Ukrayins'koyi RSR vid 07.12.1990 № 533-XII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-12#Text> (Accessed 10 June 2022)
5. Mistseve samovryaduvannya: Statyia 140 Konstytutsiyi Ukrayiny. Osnovnyy Zakon Ukrayiny vid 28.06.1996 Vip. 254k/96-VR. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/conv#n4871> (Accessed 11 June 2022)
6. Pro mistseve samovryaduvannya v Ukrayini: Zakon Ukrayiny vid 21.05.1997 № 280/97-VR. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/conv#n45> (Accessed 11 June 2022)
7. Pro ratyfikatsiyu Yevropeys'koyi khartiyyi mistsevoho samovryaduvannya: Zakon Ukrayiny vid 15.07.1997 № 452/97-V. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452/97-%D0%B2%D1%80#Text>. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (Accessed 11 June 2022)
8. Kuybida V. S., Bilyns'ka M. M., Petroye O. M. Publichne upravlinnya: terminolohichnyy slovnyk: navch. posib. Kyiv: NADU, 2018. 224 p. Available at: http://e-pidruchniki.com/content/1643_Pyblichni_spravi.html (Accessed 11 June 2022)
9. Storozhuk I.P. Ponyattya ta systema mistsevoho upravlinnya. Available at: http://old.univer.km.ua/statti/storozhuk_i.p._ponyattya_ta_systema_mistsevoho_upravlinnya.pdf
10. Bordenyuk V.I. Mistseve samovryaduvannya ta derzhavne upravlinnya: konstytutsiyno-pravovi osnovy spivvidnoshennya ta vzayemodiyi. Kyiv: Parlament-s'ke vyd-vo, 2007. PP. 517-518. (Accessed 12 June 2022)
11. Kostyts'kyi V. Mistseve samovryaduvannya yak okrema hilka publichnoyi vlady. Available at:

https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_1_2018-48-50.pdf
(Accessed 12 June 2022)

12. Ventsel' V. Yevropeys'ka systema mistsevoho samovryaduvannya ta ukrayins'kyy kontekst. Available at: <https://decentralization.gov.ua/news/14397> (Accessed 12 June 2022)
13. Samoylenko L. YA. Demokratychni pryntsypy vzayemodiyi orhaniv derzhavnoyi vlady i mistsevoho samovryaduvannya. Publichne upravlinnya ta mytne administruvannya. 2015. Vip. 2(13). PP. 181–187.
14. Durman M.O. Vzayemozv"yazok rehional'noho rozvytku ta stratehichnoho planuvannya: pryntsypy ta mekhanizmy. Věda a perspektivy. Vydavatel'ské skupiny «Vědecké perspektivy». 2021. Vip. 2(2). PP. 38-50. Available at: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/325/327>; doi: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-2\(2\)-38-50](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-2(2)-38-50) (Accessed 12 June 2022)